

Liderliğin Meydan Okuyucuları

Editörler:

Necati CEMALOĞLU · Figen KARAFERYE

Editörler: Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU - Dr. Öğr. Üyesi Figen KARAFERYE

LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

ISBN 978-625-6652-82-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Mart 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Yaman Dijital Matbaacılık Ltd. Şti.
Zübeyde Hanım Mah. Kazım Karabekir Cad. Uğurlu İş Merkezi No:97/27
Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 341 00 02

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 75392

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yönetim ve liderlik üzerine alan yazında pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak, yöneticinin/liderin uygulamalarda sıklıkla karşılaştığı zorluklara, bir diğer ifadeyle “meydan okuyuculara” ilişkin alan yazında çalışmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir. Değişen ve dönüşen teknolojiler, bireysel ile toplumsal yaşamdaki gelişmeler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar, küresel düzeyde önceliklendirilen sürdürülebilirlik, kalite, eşitlik gibi politika ilkeleri ve daha pek çok faktör örgüt yönetimi ve liderliğine etki etmektedir. Nihayetinde, örgütlerin doğası itibariyle karmaşık, kimi zaman muğlak, anlaşılması ve yönetilmesi zor olmaları (Bolman ve Deal, 2021), günümüzde örgüt liderliğinde liderlerin örgütü anlayabilmek için sadece basitleştirilmiş teorik modeller ya da doğrusal liderlik adımlarından çok daha fazlasına ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, liderliğin meydan okuyucuları olarak liderliğin kapsamlı anlaşılması ve uygulanmasının önünde zorlaştırıcı etkiye sahip olabilecek çeşitli unsurların ele alınması ve tanınmasının yararlı olacağına inanmaktayız. Bu bağlamda, çalışmamız, salt teorik model ya da doğrusal liderlik adımlarına odaklanmaktan öte, içinde bulunduğumuz dönemin özelliklerini de göz önüne alarak liderlik uygulamalarına gerçekçi ve uygulamaya dönük bir perspektiften yaklaşım liderliğe meydan okuyan unsurları ele almayı ve böylelikle alan yazına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu kitap çalışmasının olgunlaşması ve ortaya çıkmasında pek çok değerli araştırmacı ve uzmanın katkısı bulunmaktadır. Fikir alışverişleri, görüşmeler ve ileti/e-posta yazışmaları neticesinde, eserin mevcut içeriği oluşturulmuştur. Eser, dört ana kısımdan oluşmaktadır: *Bireysel Düzeyde Liderliğin Meydan Okuyucuları*, *Örgütsel Düzeyde Liderliğin Meydan Okuyucuları*, *Toplumsal Düzeyde Liderliğin Meydan Okuyucuları* ve *Lider Yetiştirme Süreçleri ile Liderliğin Meydan Okuyucuları*. Her kısımda ilgili temaya göre bölüm başlıkları gruplanmıştır.

Bireysel Düzeyde Liderliğin Meydan Okuyucuları kısmında, liderliğin tanımları ve doğasıyla kapsamlı tanınmasını esas alan *Liderliğin Tanımı ve Doğası*; liderin teknik, bilişsel, sosyal-duygusal becerileri ve kişilik özellikleriyle örgüt liderliğine olan etkisine değinen *Temel Liderlik Yeterlikleri*; liderin öz-yeterlik inancı ve sergilediği liderlik özelliklerini çeşitli liderlik tipleri üzerinden detaylandıran *Liderin Öz-Yeterlik İnancı ve Sergilenen Liderlik*; ve kendi kendine liderliğin bireysel ve örgütsel düzeyde ne anlama geldiği ile yönetimdeki izdüşümlerine yer veren *Kendi Kendine Liderlik* bölümleri yer almaktadır.

Örgütsel Düzeyde Liderliğin Meydan Okuyucuları kısmında, ilk olarak *Liderlikte Örgütsel İkilemlerin Yönetimi* bölümünde, liderlikte sık karşılaşılan örgütsel ve yapısal ikilemler ele alınıp bu ikilemlerin yönetimine ilişkin çeşitli stratejilere

yer verilmektedir. İkinci bölüm olan *Liderlikte Etik İkilemlerin Yönetimi*'nde, liderlikteki etik ikilemler ve örgütlerde etik iklimlerin yönetimi ele alınıp zorlaşan ve çeşitlilik gösteren bir ekosistemdeki liderlere düşen roller irdelenmektedir. *Örgüt Üyelerinin İyi Olma Halinin Desteklenmesi* bölümü ise, liderlerin örgüt üyelerinin iyi olma halini desteklemedeki karmaşık ve çok yönlü rolünü liderin sınırlı kaynakları yönetme ve dış faktörleri yönlendirme becerileriyle birlikte ele almakta; *Dijital Teknolojilerin Örgütte Kullanımı* bölümü, dijital okuryazarlık, yeterlilik, teknoloji liderliği ve e-liderlik gibi liderlik türleri ile yöneticilere rehberlik edilecek çeşitli önerilere yer vermektedir. Beşinci bölüm olan *Örgütte Öğrenme Eksikleri ve Erişimde Eşitsizliklerin Ele Alınması*'nda öğrenme eksiklerinin belirlenmesi, giderilmesi ve erişimde yaşanabilen eşitsizliklerin önlenmesi bağlamında lider rol, görev ve sorumlulukları ele alınmakta; *Liderin Çalışanları/Takipçileri Etkileme Gücü* bölümünde, örgütsel düzeyde liderliğin meydan okuyucuları liderin çalışanları etkileme gücüyle ilgili olarak ele alınıp liderlerin çalışanları etkilemek için kullandıkları taktikler irdelenmektedir. Bu kısımdaki son bölüm olan *Çalışanları Motive Eden, Değişimi Yöneten ve Stresle Başa Çıkan Lider*'de örgütte çalışanları motive etme, değişim yönetimi ve stresle başa çıkma stratejileri bir bütün olarak ele alınıp bu değişkenlerin kesişiminde bulunan liderin konumu tartışılmaktadır.

Toplumsal Düzeyde Liderliğin Meydan Okuyucuları kısmı, üst sosyal sistem olarak toplumsal etkilerin liderliğe olan etkisini ele alan ve bu bağlamda etkili ve duyarlı liderliği irdeleyen *Toplumların Liderlik Alguları* bölümüyle başlamaktadır. İkinci bölüm olan *Kriz Dönemlerinde Yönetim ve Liderlik*, kriz, lider ve liderlik kavramlarını ilişkili olarak ele alıp kriz durumlarının özellikleri ile etkili ve dönüştürücü liderlik becerilerine değinmektedir. *Ekonomik Yapı ve Liderlik* bölümü, örgütsel yapı ve ekonomik yapı ilişkisini irdeleyip liderlik tarzları ile ekonomik yapı arasındaki etkileşimi ele almaktadır. *Siyasal Sistemler ve Liderlik* bölümü, siyasal sistem ve liderlik rollerini sistem, rejim, ideoloji terimleri ile ilişkili olarak çeşitli perspektiflerden teorik ve tarihsel örnekleri yardımı ile ele almaktadır. *Çok-Kültürlü Toplumlarda Liderlik* bölümü ise, çok kültürlülük ve çok kültürlü toplum kavramlarını ele alıp çok kültürlü toplumlarda liderlik olgusunu detaylıca incelemektedir. Ve son olarak *Ağ Liderliği*'nde ise, ağ liderliği kavramı, özellikleri ile liderliğinde ilişkilerin ve bağlantıların nasıl sağlandığı ve de örgüte etkisi ele alınmaktadır.

Son kısım olan *Lider Yetiştirme Süreçleri ve Liderliğin Meydan Okuyucuları*'nda sırasıyla *Lider Yetiştirme Yöntemleri ve Uygulamaları*, *K-12 Düzeyinde Lider Yetiştirme Süreçleri* ve *Yükseköğretim Düzeyinde Lider Yetiştirme/Destekleme Süreçleri* bölümleri yer almaktadır. Yönetici ve liderlerde etkili liderlik becerilerinin geliştirilmesi ve liderlerin yetiştirilmesi konusu özellikle son yıllarda giderek daha

fazla ilgi gören bir konu haline gelmiştir. Liderlik becerilerinin genel geçer ifadelerle ve teorik doğrusal tariflenen adımlarla gerçekleştirilemeyeceği artık yaygın kabul görmekte ve bu yüzden bağlama/düzeye özgü şartları göz önüne alarak liderliği geliştirmeye ve lider yetiştirmeye ilişkin ulusal ve uluslararası alanlarda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu kısımdaki bölümlerde söz konusu lider yetiştirme ve geliştirme çalışmalarına dönük teorik ve uygulamaya dayalı çeşitli yöntemler, süreçler ve programlar ele alınmaktadır.

Liderlik, örgütte vizyon oluşturma, yön ve hareket kazandırma, olumlu bir çalışma ortamı oluşturma, çalışan iyi olma halini destekleme, artan örgütsel performans ve daha pek çok örgütsel süreç ve çıktıya sürekli olarak doğrudan veya dolaylı etkide bulunur. Liderliğin önemli bir faktör olduğu bilinmekle birlikte, etkili liderliğin nasıl uygulanacağı bu kadar kolay tarif edilememektedir. Ya da en azından karşılaşılan her zorlayıcı durumda kolay uygulanabilir genel geçer liderlik tarifleri ya da reçeteleri yoktur. Değişen-dönüşen şartlarda ve ihtiyaçlarda hep aynı yanıtı veren bir tarif de zaten düşünülemez. Dolayısıyla, G. Morgan'ın (1986) örgütleri anlamak üzerine kullandığı fil metaforundaki gibi, liderliğe daha kapsamlı ve çeşitli perspektiflerden bakmayı başararak liderliğe meydan okuyucu ve liderliği kolaylaştırıcı unsurlar hakkında farkındalığı sağlamak, karşılaşılabileceği olası durumlara karşı liderin hazır bulunmuşluğunu destekleyecek ve lider el çantasını donanımlı hale getirecektir. Böylelikle, lider herhangi bir zorlayıcı duruma ilişkin proaktif ve/veya reaktif bir şekilde uygun ve işlevsel adımları izleyebilecektir. Bu düşünceden hareketle, bu kitapta yönetici ve liderlerin örgütsel süreçlerde karşılaştığı çeşitli zorlukların ilişkilendirildiği ve kimi zaman temellendirildiği “meydan okuyucular”, bireysel, örgütsel, toplumsal ve yetiştirme-geliştirmeye bağlı olarak temalar altında sunulmuştur. Kitabın, yöneticilere, liderlere, araştırmacılara, öğrencilere ve liderliğe ilgi duyan herkese katkısı olması en büyük temennimizdir.

İki yıla yayılan çalışma sürecinde, fikrin ortaya çıkmasından başlayıp basımına dek tüm süreçlerde paydaşımız olan herkese, tüm meslektaşlarımıza ve dostlarımıza teşekkürlerimiz içtendir.

Editörler:

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Figen KARAFERYE

Mart 2024

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU - Dr. Öğr. Üyesi Figen KARAFERYE

1. BÖLÜM

BİREYSEL DÜZEYDE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

1.1. Bölüm: Liderliğin Tanımı ve Doğası

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7753-2222

Dr. Ali DURAN, Amasya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6132-4066

1.2. Bölüm: Temel Liderlik Yeterlikleri

Dr. Ali DURAN, Amasya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6132-4066

1.3. Bölüm: Liderin Öz-Yeterlik İnancı ve Sergilenen Liderlik

Doç. Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ, Aksaray Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6029-5934

1.4. Bölüm: Kendi Kendine Liderlik

Doç. Dr. Nuray KISA, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6085-4329

2. BÖLÜM

ÖRGÜTSEL DÜZEYDE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

2.1. Bölüm: Liderlikte Örgütsel İkilemlerin Yönetimi

Dr. Öğr. Üyesi Figen KARAFERYE, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3449-032X

Prof. Dr. Esmahan AĞAOĞLU, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5473-9554

2.2. Bölüm: Liderlikte Etik İkilemlerin Yönetimi

Dr. Kübra YENEL, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4237-9763

2.3. Bölüm: Örgüt Üyelerinin İyi Olma Halinin Desteklenmesi

Dr. Kübra YENEL, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4237-9763

2.4. Bölüm: Dijital Teknolojilerin Örgütte Kullanımı

Dr. Mustafa ÖZDERE, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7535-9024

2.5. Bölüm: Örgütte Öğrenme Eksikleri ve Erişimde Eşitsizliklerin Ele Alınması

Dr. Mustafa ÖZDERE, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7535-9024

2.6. Bölüm: Liderin Çalışanları/Takipçileri Etkileme Gücü

Dr. Öğr. Üyesi Gamze TUTİ, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8831-6613
Prof. Dr. Murat ÖZDEMİR, Hacettepe Üniversitesi
ORCID: 0000-0002-1166-6831

2.7. Bölüm: Çalışanları Motive Eden, Değişimi Yöneten ve Stresle Başa Çıkan Lider

Dr. Duran MAVİ, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-7244-6448
Prof. Dr. Murat ÖZDEMİR, Hacettepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1166-6831

3. BÖLÜM

TOPLUMSAL DÜZEYDE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

3.1. Bölüm: Toplumların Liderlik Algıları

Dr. Yeliz YURTER, Kütahya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
ORCID No: 0000-0002-1958-5681

3.2. Bölüm: Kriz Dönemlerinde Yönetim ve Liderlik

Dr. Ayhan DUYGULU, Kastamonu Şeyh Şaban-ı Veli AİHL
ORCID No: 0000-0002-6986-6799

3.3. Bölüm: Ekonomik Yapı ve Liderlik

Dr. Mehmet Ali YARIM, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-6132-4066

3.4. Bölüm: SİYASAL SİSTEMLER VE LİDERLİK

Dr. Gülnur AK KÜÇÜKÇAYIR, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8760-4816
Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7753-2222

3.5. Bölüm: Çok Kültürlü Topumlarda Liderlik

Öğr. Gör. Dr. Sakine SİNCER, Hacettepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8929-3652

3.6. Bölüm: Ağ Liderliği

Öğr. Gör. Dr. Sakine SİNCER, Hacettepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8929-3652

4. BÖLÜM

**LİDER YETİŞTİRME SÜREÇLERİ VE LİDERLİĞİN MEYDAN
OKUYUCULARI**

4.1. Bölüm: Lider Yetiştirme Yöntemleri ve Uygulamaları

Dr. Avni ÜNAL, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8683-1002

4.2. Bölüm: K-12 Düzeyinde Lider Yetiştirme Süreçleri

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7753-2222
Doç. Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ, Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6029-5934

**4.3. Bölüm: Yükseköğretim Düzeyinde Liderleri Yetiştirme ve
Destekleme Süreçleri**

Dr. Öğr. Üyesi Figen KARAFERYE, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3449-032X

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	vi

1. BÖLÜM

BİREYSEL DÜZEYDE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

1.1. BÖLÜM

LİDERLİĞİN TANIMI VE DOĞASI

Giriş.....	3
Liderlik Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	9
Antik Çağlardan Modern Zamanlara Liderlik.....	9
Liderliğin Tanımı.....	15
Liderlik Nedir?.....	15
Lider Kimdir?.....	18
Lider ve Yönetici Arasındaki Fark.....	21
Liderliğin Temel Unsurları.....	24
Güç ve Etki.....	28
Vizyon.....	29
İletişim.....	30
Motivasyon.....	31
Liderliğin Doğası.....	32
21. Yüzyılda Liderlik.....	37
Özet.....	41
Kaynakça.....	42

1.2. BÖLÜM

TEMEL LİDERLİK YETERLİKLERİ

Giriş.....	49
Neden Liderlik Yeterlikleri?.....	52
Yeterlik Üzerine Kavramsal Bir Analiz.....	54
Yeterlik ve Liderlik Yeterliği Nedir?.....	54
Liderlik Yeterlikleri.....	55
Kişisel Liderlik Yeterlikleri.....	58

Karar Verme, Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme.....	58
Stratejik Görüş ve Planlama	58
Duygusal Zekâ ve Kişilerarası Beceriler	59
İletişim, Empati ve Etkin Dinleme	61
Dürüstlük ve Samimiyet	61
Etik Karar Verme	62
Değişim ve Yenilik Yönetimi	62
Dayanıklılık ve Stres Yönetimi	63
Öz-Farkındalık ve Kültürel Farkındalık	64
İş-Yaşam Dengesi	65
Yönetsel Liderlik Yeterlikleri.....	65
Alan Uzmanlığı Bilgisi ve Teknolojik Ustalık	65
Hedef Belirleme Yeterliği	66
Planlama Yeterliği	66
Örgütlenme Yeterliği.....	67
Yeterlik Kontrolü.....	67
İş Birliğini Geliştirme Yeterliği.....	68
Koordinasyon Yeterliği.....	68
Delegasyon Yeterliği	68
Motivasyonel Yeterlilik.....	69
Çalışanları Geliştirme ve Destekleme Yeterliği.....	69
Liderlik Yeterliklerini Geliştirme	70
Liderlik Yeterlik Modelleri	72
Özet	78
Kaynakça.....	80

1.3. BÖLÜM

LİDERİN ÖZ-YETERLİK İNANCI VE SERGİLENEN LİDERLİK

Giriş.....	91
Öz-Yeterlik.....	92
Öz-Yeterliğin Boyutları.....	93
Öz-Yeterlik İnancının Liderliğe Olan Etkisi	93
Liderlerin Öz-Yeterlik İnançları ve Kriz Yönetimi.....	95
Liderlerin Öz-Yeterlik İnançları ve Karar Alma Süreçleri	95
Liderlerin Öz-Yeterlik İnançları ve Örgütsel Performans.....	96
Öz-Yeterlik ve Sergilenen Bazı Liderlik Tarzları	96
Öz-Yeterlik ve Etkili Liderlik.....	96
Öz-Yeterlik ve Dönüşümsel Liderlik	97

Öz-Yeterlik ve Demokratik Liderlik	98
Öz-Yeterlik ve Karizmatik Liderlik.....	98
Özet	98
Kaynakça.....	99

1.4. BÖLÜM

KENDİ KENDİNE LİDERLİK

Giriş.....	101
Kendi Kendine Liderlik	102
Kendi Kendine Liderlik Stratejileri	104
Davranış Odaklı Stratejiler	104
Doğal Ödül Stratejileri	106
Yapıcı Düşünce Modeli Stratejileri	106
Kendi Kendine Liderliğin Faydaları	107
Kendi Kendine Liderliğin Bireysel Faydaları	107
Kendi Kendine Liderliğin Örgütsel Faydaları	108
Okul Yönetiminde Kendi Kendine Liderlik.....	109
Özet	110
Kaynakça.....	111

2. BÖLÜM

ÖRGÜTSEL DÜZEYDE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

2.1. BÖLÜM

LİDERLİKTE ÖRGÜTSEL İKİLEMLERİN YÖNETİMİ

Giriş.....	117
Örgütsel İkilemler	118
Örgütsel İkilemlere Teorik Çerçevesel ile Bakış.....	119
Liderlik ve Örgütsel İkilemlerin Yönetimi	125
Çeşitli Çalışmalarda Liderlik ve Örgütsel İkilemler	128
Özet	131
Kaynakça.....	132

2.2. BÖLÜM

LİDERLİKTE ETİK İKİLEMLERİN YÖNETİMİ

Giriş.....	135
Liderlikte Etik İkilemler	136
Küresel Etik Sorunlar ve Liderlik.....	143
Liderlikte Etik İkilemlerin Yönetimi.....	144
Özet	148
Kaynakça.....	149

2.3. BÖLÜM

ÖRGÜT ÜYELERİNİN İYİ OLMA HALİNİN DESTEKLENMESİ

Giriş.....	151
Örgüt Üyelerinin İyi Olma Hali	153
Liderlik ve Örgüt Üyelerinin İyi Olma Halinin Desteklenmesi	154
Örgüt Üyelerinin İyi Olma Haline Dair Küresel Raporlar.....	155
Liderlik Stilleri ve Örgüt Üyelerinin İyi Olma Hali.....	162
Liderler İçin Meydan Okuyucu Olarak Örgüt Üyelerinin İyi Olma Hali.....	164
Özet	165
Kaynakça.....	167

2.4. BÖLÜM

DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN ÖRGÜTTE KULLANIMI

Giriş.....	171
Dijital Okuryazarlık ve Dijital Yeterlilik.....	172
Dijital Okuryazarlık	172
Dijital Yeterlilik.....	175
Dijital Teknolojilerin Kullanımı Bağlamında Liderlik	177
Teknoloji Liderliği	179
Teknoloji Liderliği Boyutları.....	182
Teknoloji Lideri Olarak Okul Yöneticilerinin Karşılaşabileceği Bazı Zorluklar	185
E-Liderlik	190
E-Liderlik Boyutları.....	192
Sorunlar ve Zorluklar.....	197
Özet	202
Kaynakça.....	203

2.5. BÖLÜM

ÖRGÜTTE ÖĞRENME EKSİKLERİ VE ERİŞİMDE EŞİTSİZLİKLERİN ELE ALINMASI

Giriş.....	211
Öğrenen Örgütler.....	212
Örgütsel Öğrenme.....	215
Öğrenme Eksikleri ve Erişimde Eşitsizlikler	219
Öğrenci Öğrenme Eksikliğine, Erişimde Eşitsizliklere Etkisi Olan Faktörler.....	219
Öğrenme Eksiklikleri ve Erişimde Eşitsizlikleri Gidermede Okul Yöneticisinin Görev ve Sorumlulukları	220
Öğretmen Öğrenme Eksikliğine, Erişimde Eşitsizliklere Etkisi Olan Faktörler.....	223
Öğretmenlerin Eğitim İhtiyaçlarının Tespit Edilmesi.....	225
Öğretmenlerin Öğrenim Eksikliklerinin Giderilmesi Bağlamında Mesleki Gelişim	231
Mesleki Gelişim Programlarına İlişkin Yaklaşımlar.....	232
Mesleki Gelişim Program Türleri	233
Mesleki Gelişim Programlarına Katılımını Etkileyen Faktörler.....	238
Etkili Mesleki Gelişim Programının Özellikleri	239
Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerini Desteklemede Okul Yöneticisinin Görev ve Sorumlulukları.....	243
Özet	246
Kaynakça.....	248

2.6. BÖLÜM

LİDERİN ÇALIŞANLARI/TAKİPÇİLERİ ETKİLEME GÜCÜ

Giriş.....	261
Etki Kavramı Nedir?.....	262
Etki Kavramıyla İlişkili Temel Kavramlar.....	263
Etki ve Güç.....	264
Etki ve Otorite	265
Etki ve Politika.....	266
Etki ve Verimlilik	267
Etkilemenin Kuramsal Temelleri	267
Liderlerin Etkileme Taktikleri.....	269
Etkileme Taktiklerinin Seçiminde Önemli Olan Faktörler	276
Bireysel Faktörler.....	276
Kişilik Özellikleri	276

Liderlik Özellikleri.....	277
Cinsiyet.....	277
Görünüş.....	278
Çevre Şartları.....	278
Örgütsel Faktörler.....	278
İletişim.....	279
Güç Kaynakları.....	279
Etkileme Taktiklerinin Çıktıları.....	279
Özet.....	282
Kaynakça.....	283

2.7. BÖLÜM

ÇALIŞANLARI MOTİVE EDEN, DEĞİŞİMİ YÖNETEN VE STRESLE BAŞA ÇIKAN LİDER

Giriş.....	287
Çalışanları Motive Etme.....	289
Motivasyon ve Liderlik.....	291
Motivasyon Hataları, Kaynakları ve Sonuçları.....	292
Değişim Yönetimi.....	295
Değişim Yönetimi ve Liderlik.....	298
Değişim Yönetiminin Güçlükleri ve Yansımaları.....	299
Stres ve Stresle Başa Çıkma.....	301
Liderlerin Stres Kaynakları ve Sonuçlar.....	302
Liderlerin Stresle Başa Çıkma Stratejileri.....	305
Özet.....	307
Kaynakça.....	308

3. BÖLÜM

TOPLUMSAL DÜZEYDE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

3.1. BÖLÜM

TOPLUMLARIN LİDERLİK ALGILARI

Giriş.....	313
Kültürel ve Toplumsal Etkiler.....	314
Sosyal Kimlik Teorisi.....	321
Liderliğin Sosyal Kimlik Teorisi.....	322

Dikey İkili Bağlantı Modeli.....	325
Lider Üye Etkileşim Teorisi.....	326
Özet	330
Kaynakça	331

3.2. BÖLÜM

KRİZ DÖNEMLERİNDE YÖNETİM VE LİDERLİK

Giriş.....	335
Örgütsel Krizin Anatomisi.....	336
Liderliğin Ortaya Çıkışında Krizlerin Rolü	340
Kriz Dönemlerinin Yönetim ve Liderliğe Yansımaları	341
Kriz Dönemlerinde Öne Çıkan Liderlik Becerileri	344
Kriz Dönemlerinde Liderliğin Meydan Okuyucuları.....	347
Kriz Dönemlerinin Dönüştürücü Gücü.....	350
Kriz Yönetimi ile İlişkilendirilen Liderlik Stilleri.....	352
Özet	356
Kaynakça.....	357

3.3. BÖLÜM

EKONOMİK YAPI VE LİDERLİK

Giriş.....	363
Örgütsel Yapı ve Ekonomik Yapı.....	364
Örgütlerde Merkezileşmenin Avantajları.....	365
Net Bir Emir Komuta Zincirinin Oluşması.....	365
Odaklanmış Görüş.....	365
Düşük Maliyetler.....	365
Kararların Hızlı Uygulanması	366
Geliştirilmiş İş Kalitesi	366
Örgütlerde Merkezileşmenin Dezavantajları.....	366
Bürokratik Yapı.....	366
Uzaktan Kumanda	367
İşteki Gecikmeler	367
Çalışan Sadakati Eksikliği.....	367
Kaynakların Temini ve Tahsisi	367
İşletmenin Nakit Akışını Anlamak.....	369
Mevcut Personel ve Kaynak Özellik ve İhtiyaçlarını Bilmek.....	369
Mevcut Bütçenin Değerlendirilmesi	370

Organizasyonun Büyümesi İçin Hedefler Geliştirilmesi	370
Bütçenin Hedeflerle Uyumlu Hale Getirilmesi	370
Ekonomik Yapıda Hesap Verebilirlik.....	371
Kurumsal Sorumluluk.....	374
Politik Sorumluluk.....	374
Yargısal Hesap Verebilirlik	375
Toplumsal ve Kamuoyu (Medya) Hesap Verebilirliği	375
Liderlik Tarzları ile Ekonomik Yapı İlişkisi	375
Teknolojik Yetenek.....	376
Stratejik Planlama	376
Değişim Yönetimi	376
İş Birliği	377
Kaynakların Etkili Kullanılması Yetisi	377
Bağlantılı Etkileyici.....	378
Otantik Yıkıcı.....	378
Meraklı Hikâye Anlatıcısı	379
Değer Yaratan	379
Finansal Başarıda Liderlerin Yeri ve Sorumlulukları	379
Finansal Planlama	381
Fonların Satın Alınması	381
Fonların Doğru Kullanımı	381
Tasarrufların Desteklenmesi	381
Finansal Kararların Esnekliğin Sağlanması	381
Özet	383
Kaynakça.....	385

3.4. BÖLÜM

SİYASAL SİSTEMLER VE LİDERLİK

Giriş.....	387
Siyasal Sistem Nedir?	388
Siyasal Sistemler	390
Otoriteryanizm	390
Totaliterizm.....	391
Demokrasi.....	393
Siyasal Liderlik.....	396
Siyasal Liderlik ve Güç.....	398
Siyasal Liderlik Teorileri	399
Siyasal Liderlik Tarzları	401

Liderlikte Weber Tipolojisi.....	403
Otokratik Liderlik.....	404
Demokratik Liderlik.....	406
Özet.....	410
Kaynakça.....	411

3.5. BÖLÜM

ÇOK KÜLTÜRLÜ TOPLUMLARDA LİDERLİK

Giriş.....	415
Çok Kültürlü Toplum: Kavramsal Analiz.....	416
Kültürel Boyut Teorisi.....	418
Çok Kültürlü Toplumların Özellikleri.....	421
Kültürel Çeşitlilik.....	421
Dil ve İletişim Farklılıkları.....	422
Din ve İnanç Çeşitliliği.....	422
Çok Kültürlü Toplumlarda Liderlik.....	422
Çok Kültürlü Toplumların Liderlerinin Özellikleri.....	423
Gelecekte Çok Kültürlü Liderlik.....	426
Özet.....	428
Kaynakça.....	429

3.6. BÖLÜM

AĞ LİDERLİĞİ

Giriş.....	431
Ağ Liderliğin Tanımı ve Doğası.....	432
Ağ Liderlerin Nitelikleri.....	434
Ağ Liderliğinin Önündeki Engeller.....	436
Ağ Liderliğinin Gelecekteki Görünümü.....	437
Özet.....	439
Kaynakça.....	440

4. BÖLÜM

LİDER YETİŞTİRME SÜREÇLERİ VE LİDERLİĞİN MEYDAN OKUYUCULARI

4.1. BÖLÜM

LİDER YETİŞTİRME YÖNTEMLERİ VE UYGULAMALARI

Giriş.....	445
Liderlik Becerilerini Öğretme, Liderliği Öğrenme ve Liderlik Gelişimi.....	447
Geleneksel Liderlik Eğitimi Yöntemleri	449
Sınıf Eğitimi	449
Örnek Vaka İncelemesi.....	450
Rol Oynama	451
Koçluk ve Mentorluk Programları	452
Uzaktan Öğrenme ve Liderlik Eğitiminde Teknolojinin Kullanımı	453
Simülasyonlar ve Oyunlaştırma	455
Liderlik Eğitiminde Yapay Zekâ	457
Kişisel Öğrenme Bulutu	457
Liderlik Eğitiminin Zorlukları.....	459
Eğitim Maliyeti	459
Beceri Transferi Açığı	459
Teori ile Uygulama Arasındaki Boşluğun Giderilmesi	460
Liderlik Eğitimlerinin Değerlendirilmesi.....	460
Özet	464
Kaynakça.....	465

4.2. BÖLÜM

K-12 DÜZEYİNDE LİDER YETİŞTİRME SÜREÇLERİ

Giriş.....	469
K-12 Eğitim Sistemi	470
K-12 Düzeyinde Lider Yetiştirme Süreçlerinin Önemi.....	470
K-12 Eğitim Liderliğinin Özellikleri.....	472
Lider Yetiştirme Programları.....	474
Üniversite Programları	474
Mesleki Gelişim	475
K-12 Düzeyinde Lider Yetiştirmede Fırsatlar ve Engeller	476
Lider Yetiştirmede Gelişim İçin Fırsatlar.....	476

Lider Yetiştirme Süreçlerini Zorlaştıran Faktörler	468
Özet	477
Kaynakça.....	478

4.3. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİM DÜZEYİNDE LİDERLERİ YETİŞTİRME VE DESTEKLEME SÜREÇLERİ

Giriş.....	481
Yükseköğretimde Liderlik	482
Yükseköğretimde Lider(leri) Yetiştirme ve Destekleme Süreçleri	484
Çeşitli Uygulama Örnekleriyle Lider(ler)i Yetiştirme ve Destekleme Süreçleri	487
Özet	491
Kaynakça.....	492
Dizin	495

1. BÖLÜM

BİREYSEL DÜZEYDE LİDERLİĞİN
MEYDAN OKUYUCULARI

1.1. BÖLÜM

LİDERLİĞİN TANIMI VE DOĞASI

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU, Gazi Üniversitesi

ORCID: 0000-0001-7753-2222

Dr. Ali DURAN, Amasya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6132-4066

GİRİŞ

“UNITED HAVA YOLLARI GİTARLARI KIRAR”

*Nebraska'ya giderken United Hava Yolları ile uçtum
Uçak Halifax'tan kalktı, Chicago 'O'Hare üzerinden aktarmalıydı
Uçak daha kalkmamışken, arka koltuktan bir ses yükseldi hemen
“Aman Allah'ım, gitarları fırlatıyorlar aşağıda”
Müzişyen arkadaşlarımla göz göze geldik, korku dolu bakışlar
Apronda olanlara, kimin gitarları bunlar dercesine
Chicago'dan ayrılmadan önce üç çalışmanı uyardım
Bana gösterdikleri kayıtsızlık tam bir felaket, sanki ben yokmuşum gibi
United... United...
Gitarımı kırdınız, Taylor'umu,
United... United...
Ne büyük 'yardım'sınız
Siz kırdınız, siz tamir edin
Sorumluluk sizde, kabul edin haydi.
Başka bir firmayla uçmalıydım ya da arabayla gitmeliydim
Çünkü United Hava Yolları gitarları kırar
Nebraska'ya indiğimde, aklıma gelenler başıma geldi
Taylor'um O'Hare'de alçakça bir saldırının kurbanı olmuş
Bir yıl sürdü bu macera, “Bana atma”, “Bilmiyorum”,
“Üzgünüm beyefendi, hiçbir yere varamazsınız bu talebinizle.”
Tüm havayolu çalışanlarına, New York'tan New Delhi'ye
Son sözü “hayır” olan nazik Bayan Irlweg de dahil
Bütün bahanelerinizi duydum
Peşinizde koştum boşa,*

Ve bu tavırlarınız artık değişsin United
 United... United...
 Gitarımı kırdınız, Taylor'umu,
 United... United...
 Ne büyük 'yardım'sınız
 Siz kırdınız, siz tamir edin
 Sorumluluk sizde, kabul edin haydi.
 Başka bir firmayla uçmalıydım ya da arabayla gitmeliydim
 Çünkü United Hava Yolları gitarları kırar
 Asla bir daha sizinle uçmam demem belki,
 Dünyayı kurtarmak gerekse, evet, o zor belki.
 Ama bu pek olası deęil,
 ve eęer olsa bile valizimi getirmezdin.
 Çünkü siz yalnızca kırarsınız onu binlerce parçaya
 Tıpkı kalbimi kırdığınız gibi
 United gitarları kırınca
 United... United...
 Gitarımı kırdınız, Taylor'umu,
 United... United...
 Ne büyük 'yardım'sınız
 Siz kırdınız, siz tamir edin
 Sorumluluk sizde, kabul edin haydi.
 Başka bir firmayla uçmalıydım ya da arabayla gitmeliydim
 Çünkü United Hava Yolları gitarları kırar
 İşte United Hava Yolları gitarları kırar
 İşte United Hava Yolları gitarları kırar (Carroll, 2012).

Dave Carroll, Kanadalı bir müzisyendir. Carroll, Halifax'tan Nebraska'ya seyahat ederken başına gelen talihsiz bir olay nedeniyle müşteri hizmetleri konusunda uzmanlaşmış ve bu alanda konuşmacı olarak talep gören bir isim hâline gelmiştir. Carroll'ın müşteri hizmetleri uzmanı olarak ün kazanmasının ilginç bir hikâyesi bulunmaktadır. United Airlines ile yaptığı bir uçuş sırasında, Chicago aktarmalı olarak gerçekleşen yolculuğunun bir aşamasında, havayolu şirketinin bagaj taşıyıcılarının ihmali sonucu Carroll'ın 3.500 dolar değerindeki Taylor marka gitarı ciddi şekilde hasar görmüştür. Müzisyen, bu zararı United Airlines'a bildirip tazminat talep etmesine rağmen, şirketin 24 saat içinde yapılmayan talepleri kabul etmeyen katı politikaları nedeniyle herhangi bir tazminat ödemesi yapılmamıştır. Yaklaşık dokuz aylık ısrarlı takip ve görüşmeler neticesinde bir sonuca ulaşamayan Carroll, duruma farklı bir yaklaşım sergilemiş ve yaşadıklarını anlatan "United Breaks Guitars (United Hava Yolları Gitarları Kırar)" adlı bir şarkı bestelemiştir. Bu